

De același autor, la Editura Litera:

Ghidul câinelui fericit

Cesar Millan

LECTIILE HAITEI

Poveștile câinilor care
mi-au schimbat viața

Cesar Millan
și Melissa Jo Peltier

0 EDIȚIE LITERA

*Dumnezeu le-a dat animalelor
O înțelepciune mai presus de a noastră:
Fiecare știe instinctiv cum să trăiască,
Lecție pe care noi trebuie să o învățăm din greu.*

Margaret Atwood,
„God Gave Unto the Animals“
(„Dumnezeu le-a dat animalelor“)

CUPRINS

Introducere: Fă cunoștință cu noii tăi profesori	II
Lecția 1: Respectul	23
Lecția 2: Libertatea	47
Lecția 3: Încrederea	71
Lecția 4: Autenticitatea	87
Lecția 5: Iertarea	119
Lecția 6: Înțelepciunea	141
Lecția 7: Capacitatea de a-ți reveni	173
Lecția 8: Acceptarea	209
Epilog	227
Bibliografie	233
Resurse	235
Mulțumiri	237
Despre autori	239
Credite ilustrații	240

LECȚIA I: RESPECTUL

*Noi doi, dragă prietene, suntem soare și lună,
suntem mare și uscat. Scopul nostru nu este
de a ne contopi, ci de a ne recunoaște și de a învăța
să îl vedem pe celălalt, respectându-l pentru ceea
ce este: contrariul și completarea noastră.*

Hermann Hesse, *Narcis și Gură de Aur*

Avea același aspect ca restul câinilor de la fermă: cap de lup, coadă puțin curbată, picioare lungi și un trup suplu, precum un coiot. Dar pe Paloma îl puteai recunoaște întotdeauna după blană: un alb-bejuliu pur, atât de diferit de blățile maro și gri ale restului haitei. Chiar și când era luminat din spate de razele apusului de soare, iar culoarea sa nu era vizibilă cu ușurință, era ceva special la acest animal care se întorcea acasă după încă o zi lungă și fierbinte pe câmp. Emană o demnitate extraordinară când alerga de-a lungul crestei, tălăzuind cu fiecare pas praful de pe pământul bătătorit.

Mereu imediat în urmă sau alături de bunicul meu, dar într-o poziție frunțasă față de ceilalți bărbați sau câini, Paloma stătea la fel de drept și de mândru precum arborii

pitaya presărați pe dealurile din Culiacán, căminul nostru din statul Sinaloa, de pe coasta vestică a Mexicului. Urechile lui erau ridicate și atente, întorcându-se dintr-o parte în alta precum antenele de satelit care caută semnale. Își ținea capul și gâtul drepte și chiar când stătea fix precum o statuie, ochii lui erau în continuă mișcare, atenți la tot ce se întâmplă în jur.

Paloma era negreșit liderul haitei de aproximativ șapte câini, care locuiau cu noi – la fel cum bunicul meu era, negreșit, liderul propriei noastre haite (care includea familia noastră, câinii și muncitorii cu ziua). Dar Paloma era și locotenentul bunicului meu. Poate că era de altă specie, dar nu exista îndoială că el era al doilea la comandă. Atât câinii cât și ajutoarele de la fermă simțeau asta.

Ca mână dreaptă a bunicului meu, Paloma era o prezență de seamă, respectată și onorată de comunitate. La fel ca bunicul meu, Paloma era un lider înnăscut, calm și modest, dar responsabilul incontestabil. La fel ca bunicul meu, Paloma muncea în fiecare zi, de la răsărit la apus, pentru a-și câștiga traiul. Și, asemenea bunicului meu, era responsabil de siguranța și bunăstarea celor pe care îi avea în grijă.

Când eram doar un băiețel și trăiam la fermă cu bunicii, mama și tata și Nora, sora mea mai mică, eram fascinat de Paloma. Îi observam comportamentul față de alți câini: cum corecta cățelandrii, cum păstra ordinea când se iscau certuri și mai ales cum răspundea instinctual la nevoile bunicului meu, chiar înainte ca acesta să i le comunice. Îmi aduc aminte cum priveam atent în ochii Palomei, de un maro-deschis, și cum simțeam un fior atunci când mă privea înapoi – nu era doar un animal, ci un suflet profund, cunoscător. Era o înțelegere acolo, o înțelepciune nesfârșită.

Îmi aduc aminte de un moment în care Paloma mi-a vorbit din priviri: „Într-o bună zi, vei conduce propria ta haită“.

AU TRECUT CU REPEZICIUNE APROAPE 40 DE ANI DE ATUNCI. Paloma și haita lui au dispărut de mult – soarta noastră, a oamenilor, este să trăim mai mult decât aproape toți câinii pe care îi vom fi cunoscut și iubit. Dar astăzi, când sunt aici și privesc dealurile vălurite din jurul Centrului meu de Psihologie Canină din Santa Clarita, California, încă mi-i pot imagina – nu ca fantome, ci ca spirite vii, care respiră și a căror energie încă vibrează în aceste dealuri.

Privind în urmă, îmi dau seama că am avut prima experiență de leadership privindu-mi bunicul administrând ferma. Nu trebuia să dea ordine oamenilor, ca un tiran. Nu se înfuria și nici nu părea temător atunci când culturile se uscau din cauza lipsei de apă. Datorită mâinii sale puternice și ferme, toată lumea, inclusiv animalele, i se supunea voit.

Paloma era echivalentul bunicului meu în lumea animalelor, inspira același gen de respect. Nu trebuia să latre sau să mârâie ca să îi facă pe membrii haitei să îl urmeze. Nu părea niciodată neliniștit sau temător când animalele erau stresate din cauza căldurii sau a foamei.

Acum îmi dau seama că bunicul meu și Paloma aveau în comun o trăsătură pe care eu urma să o obțin mai târziu în viață, după multă muncă: abilitatea de a încuraja încrederea și de a inspira respectul în ceilalți. Nu poți fi un lider decât dacă ai câștigat respect construind încredere reciprocă, iar aceasta este piatra de temelie a relațiilor, atât umane cât și canine. Liderii care eșuează la acest capitol apelează adesea

la autoritate bazată pe frică – un stil care nu funcționează în lumea animală și nici în relația dintre om și câine.

În domeniul meu există un mit consacrat potrivit căruia eu folosesc „stilul de dominanță” drept metodă de dresaj. Cuvântul „dominanță” cu referire la câinii care conduc haita continuă să fie prost interpretat drept „control” sau „intimidare”. Nu acesta este stilul de leadership pe care l-am învățat de la bunicul meu și de la Paloma și nu este genul de leadership menit să inspire pe care îl promovez. Temeliile leadershipului de haită sunt respectul și încrederea, nu frica și dominația.

Cercul vieții

M-am născut și mi-am petrecut cea mai mare parte a copilăriei la ferma bunicului meu din Culiacán, Mexic. Viața noastră era una cât se poate de tradițională. Cu toții munceam în fiecare zi ca să întreținem ferma: bunicul, bunica, tata și mama și până și noi, copiii, aveam propriile sarcini și responsabilități. (La început am fost doar eu și sora mea Nora, mai târziu au apărut și sora mea Monica și fratele meu Erick.)

Bunicul era un fermier arendaș, ceea ce însemna că, deși nu deținea terenul, lui i se permitea să trăiască acolo de către proprietar. În fiecare zi se trezea și muncea – mulgea vacile, creștea porci pentru carne, aduna ouă și recolta legume. Uneori lucra în plus ca miner. A supraviețuit făcând această muncă grea în schimbul întrebuințării terenului și a lucrurilor esențiale de care avea nevoie pentru a-și îngriji familia. A murit la fermă, la vârsta de 105 ani.

Probabil că acest mod de trai pare asemenea unei capsule a timpului din trecutul îndepărtat – și, într-un fel, așa și

Familia mea locuia și muncea la ferma bunicului meu din Culiacán, pe coasta de vest a Mexicului.

este. Dar așa este viața într-o țară în curs de dezvoltare. În ziua de azi, membrii familiei mele extinse din Mexic trăiesc aproape la fel.

Când aveam cam șase ani, m-am mutat la oraș împreună cu familia mea, în Mazatlán, la 200 de kilometri de ferma bunicului meu. Dar mi-am petrecut toate verile la fermă, până în ultimii ani ai adolescenței. Privind în urmă, știu că idealizez această perioadă, însă chiar și astăzi consider că acele zile simple, de început, petrecute la fermă, m-au învățat ce înseamnă cu adevărat echilibrul și fericirea.

În realitate, viața la fermă nu era mereu idilică. Toată familia noastră muncea de la răsărit până când apunea soarele. Nu era loc pentru nici un om sau nici un animal care nu contribuia în felul lui. Ne bazam mai ales pe câini – pentru mânărea caprelor și a vitelor, pentru protejarea

culturilor de dăunători precum șoareci, iepuri și păsări, dar și pentru pază, alertându-ne când se apropiau animale de pradă sau oameni străini.

Probabil că bunicul meu nu ar fi putut să îl mulțumească pe proprietarul terenului și nu ar fi putut să își hrănească familia dacă nu ar fi fost Paloma și haita lui.

Paloma se alătură familiei

În Mexic, la fermă, cumperi, vinzi sau faci troc cu animalele de lucru – vaci, cai și porci –, în timp ce câinii trăiesc și ei acolo, pur și simplu.

Cu toate astea, povestea venirii lui Paloma la noi este puțin mai deosebită.

Într-o vară, pe când eu abia deprinsesem primii pași, bunicul meu era în vizită la o fermă din vecini și aflase că una dintre cățelele de acolo tocmai făcase o serie de pui. Curios, a cerut permisiunea să-i vadă. Un cățeluș mic și alb se diferenția de frații lui, gri și maro. Era în mod clar alfa: cu multă energie, mândru, își împingea și dădea la o parte frații și surorile, punând stăpânire pe mamelonul mamei. Bunicul meu, care era în deplină armonie cu energiile fiecărui animal, a văzut că micul cățel era un lider și a fost impresionat de puterea lui. L-a întrebat pe vecin dacă ar vrea să îi dea un porc în schimbul cățelului alb, atunci când acesta va fi suficient de mare și va putea să plece de lângă mama lui, iar fermierul a fost de acord.

Nu am știut niciodată de ce bunicul meu i-a pus noului cățel numele de Paloma, cuvântul spaniol pentru „porumbel”. În engleză, sună ca un nume de fată, dar în spaniolă sunt unele cuvinte care la masculin și la feminin sunt la fel. Poate că Paloma i-a amintit bunicului meu de un porumbel alb.

Toți sunt egali sub soare

Bunicul meu, tata și ceilalți muncitori lucrau în armonie cu animalele. Animalele făceau parte din tot ceea ce realizam împreună. Câinii nu stăteau în casă, nu le dădeam mâncare specială uscată și nici nu le făceam baie. Dar, în același timp, ei erau familia noastră. Imaginează-ți un grup de rude care locuiesc în casa de alături și care sunt complet în armonie cu tine și cu viața ta, dar care au propriile lor ritualuri, obiceiuri și propria cultură. Cam așa era și atunci.

Câinii vorbeau până și pe limba noastră. Nu mă refer la faptul că vorbeau în spaniolă, ci la limbajul energiei. Erau conectați. Nu era nici o discriminare, ierarhie sau clasament; împărtășeam cu toții un sentiment profund de respect reciproc și de încredere că eram cu toții în slujba aceluiași țel. Nu era sentimentul că găina valora mai puțin decât pisica, sau că pisica valora mai puțin decât câinele, sau câinele era mai prejos decât calul, pentru că fiecare dintre ei servea unui scop mai înalt.

Spre deosebire de proprietarii de animale de companie cu care am lucrat de când am venit în America, membrii familiei mele nu le spuneau „te iubesc” animalelor. Deși Paloma era mereu alături de bunicul meu, el nu a lăsat niciodată câinele să doarmă în patul lui, nu i-a dat gustări sau jucării. Însă l-a respectat mereu, afișând recunoștință pentru Paloma, asigurându-se că acesta și haita lui erau hrăniți, aveau adăpost și apă. În schimb, Paloma inspira respectul bunicului meu fiind consecvent, de încredere și reacționând la orice avea nevoie familia lui de oameni în momentul respectiv. Respectul, după mine, este o formă aparte și puternică de dragoste.

Bunicul m-a învățat că mereu trebuie să ai încredere în animal, trebuie să respecti animalul. Cu cât ai mai multă

nevoie de animal, cu atât trebuie să îi oferi mai mult respect. Gândește-te la asta. Dacă nu ai o funie ca să îți prinzi măgarul rătăcit, tot ce îi poți oferi ca să îl faci să vină cu tine este încrederea și respectul. Când câștigi încrederea oricărui animal, acea încredere devine o frânghie, dar nu o frânghie care forțează. Încrederea este frânghia cooperării de comun acord.

*Câinele este cel mai credincios animal și ar fi mult
mai apreciat dacă nu am fi atât de obișnuiți cu el.
Dumnezeu a făcut ca tocmai cele mai mari daruri
ale Sale să fie și cele mai obișnuite.*

Martin Luther

Învățarea din greșeli

Atunci când trăiești într-o comunitate precum ferma bunicului meu, o greșală este un lucru semnificativ, iar consecințele pot fi grave. Desigur, eu eram doar un mic copil și unul cu multă energie, curios și chiar năzdrăvan. O înnebuneam pe mama pentru că mereu voiam să pătrund în esența lucrurilor, mereu întrebam „de ce?” Copiii sunt făcuți să facă greșeli și să își testeze limitele – și crede-mă că așa am fost și eu.

Într-o zi, când aveam vreo șase ani, m-am certat cu sora mea. Mama îi luase apărarea, ceea ce pe mine m-a înfuriat. Furios, am ieșit pe ușă afară, plănuiind să fug la câmp, unde lucrau tatăl și bunicul meu.

Când am ieșit în goană din casă, am trecut la un metru de calul nostru, care era legat afară. El mi-a simțit imediat furia și a început să dea și să lovească din copite. Apoi am

alergat prin curte, unde țineam găinile, care până atunci ciuguleau liniștite. Imediat ce m-am apropiat de ele, mi-au simțit furia și s-au ferit temătoare din calea mea. Cocoșul a cloncănit, a început să dea din aripi și m-a fugărit. În cele din urmă, am ajuns la măgar, care bea apă dintr-o troacă lungă de lângă aleea care ducea spre câmp. Măgarul era singurul animal pe care aveam voie să îl călăresc, așa că am sărit în spatele lui și i-am tras o lovitură. Acest măgar – unul dintre cele mai liniștite, și mai calme animale pe care le-ai putea întâlni vreodată – s-a cabrat și aproape că m-a aruncat la pământ. Apoi a refuzat să se mai miște.

În ziua aceea nu am mai ajuns pe câmp. Am așteptat doar încruntat într-o stare de autocompătimire până când l-am văzut pe Paloma ivindu-se pe deal împreună cu tatăl și bunicul meu la vremea cinei. Am alergat la bunicul și i-am spus totul despre cât de nedrept simțeam că fusesem tratat – cum până nici animalele nu mă lăsau să mă îndepărtez de casă. Bunicul meu a chicotit puțin.

„Dacă sora ta a avut dreptate sau nu, nu contează”, mi-a spus el. „Dar tu ai reacționat greșit. Ai otrăvit toată ferma cu furia ta. Animalele au încercat să te corecteze. Dar tu nu le-ai ascultat. Nu ai respectat ceea ce îți spuneau ele despre propriul tău comportament.”

Bunicul m-a făcut să înțeleg că, asemenea unei pietre aruncate într-un lac, intenția mea de a fugi și furia mea au creat unde negative în energia fermei. Împărtășirea acestui gen de energie distructivă cu animalele rupe legătura de încredere și de respect care este atât de importantă într-un sistem interconectat. Atunci când animalele nu au încredere în tine, ele vor încerca să te corecteze (uneori folosind forța), să fugă de tine sau să te facă pe tine să fugi de ele.